

MĚSTSKÉ PRÁVO

1.-2. PŘEDNÁŠKA

Wrocławische
Recht
der Krone
Szeffeho

Anno Domini M D LXXIX.

Vznik měst

- ▶ Základem bylo městské privilegium, které obsahovalo i ustanovení o právním režimu
- ▶ Města
 - A) královská
 - B) poddanská
- ▶ Městská správa
- ▶ Vrchnostenská úroveň
(podřízena podkomořímu)
- ▶ Samosprávná úroveň
(podkomoří – městská rada)

PAVEL KRISTIÁN Z KOLDÍNA

Práva městská (1534)

Brikcí z Licska
překlad a úprava brněnské právní knihy
písaře Jana

Práva městská království českého (1579)

Autorem Pavel Kristián z Koldína- kancléř
Starého Města pražského

1579 přijat zemským sněmem za závaznou
kodifikaci městského práva, zákoník
potvrzen králem r. 1580, 1581 vydána
krátká Summa

částečně platil až do r. 1811

Pavel Kristián z Koldína

- ▶ Jeho otcem byl zámožný klatovský měšťan Matěj Křesťan.
- ▶ Pavel Koldín studoval v letech 1548–1549 na fakultě artistické v Praze, roku 1550 složil zkoušku bakalářskou a roku 1552 se stal mistrem svobodných umění.
- ▶ Současně byl ustanoven rektorem na škole u Sv. Jindřicha a vstoupil do literární společnosti, ve které se pěstovalo latinské básnictví. Nacházíme citaci: „i Pavel básnil, ač nekloudně“, jeho silné stránky byly jinde.
- ▶ Od Ferdinanda I. získal erb a přídomek z *Koldína* (stejně jako později jeho bratr Jan) a současně Koldín přešel na universitu jako kolegiát koleje Karlovy.
- ▶ Roku 1561 byl zvolen děkanem a roku 1563 opustil vysoké učení a stal se písařem na Novém městě pražském.
- ▶ Získal tehdy také právo městské na Starém Městě, kde na Staroměstském náměstí koupil Domináčkovský dům kde bydlel do smrti.

-
- ▶ Oženil se celkem třikrát: r. 1563 s Magdalenou Žipanskou, r. 1575 s Martou Kulíškovou, se kterou měl dceru Ludmilu, a r. 1588 s Annou z Pereftu
 - ▶ Postupně nabýval stále většího majetku v Praze
 - ▶ Počátkem r. 1565 se přijal úřad kancléřství na Starém Městě a od té doby měl velký vliv na věci veřejné.
 - ▶ V úřadě kancléřství staroměstského zůstal do roku 1584. Patřil k nejbohatším měšťanům pražským (jeho majetek se rozmnožil o 5 domů pražských a o ves Martinice na Břežicku).
 - ▶ Zemřel 11. ledna 1589 a pohřben je v kostele Sv. Mikuláše na Starém Městě.
 - ▶ Po jeho smrti nastaly dlouhé pře o pozůstalost a o platnost posledního pořízení/kšaftu.

Kodifikace Práva městská království českého (1579)

Zřejmá znalost římského práva – přímé citace pramenů, význam je někdy změněn

Sjednocení městského práva

Napsaný je v českém jazyce

Obsah - věcná práva

Do této kategorie majetkových práv se tradičně řadí tři velké problémové okruhy:

- **vlastnictví**

- **držba**

- tzv. **věcná práva k věci cizí**

Vlastnictví

nej důležitější institutem nejen věcných práv, ale veškerých majetkových práv.

Rozdílný režim existoval při převodu věcí nemovitých a movitých.

Vlastnické právo k nemovitosti přecházela na kupujícího teprve v okamžiku, kdy byla příslušná kupní smlouva zapsána do městských knih.

Sousedská práva

- ▶ Koldín převzal ze staršího práva pražských obcí obecně pojatou zásadu stavební volnosti na vlastněném pozemku.
- ▶ svoboda byla omezena v několika směrech
- ▶ omezení vyplývající z práv vlastníků sousedních pozemků, které měly být šetřeny („šetř, aby sausedu svému tím stavením neškodil“; „má býti bez škody a ublížení druhému“).
- ▶ kromě toho bylo zakázáno stavět proti zákazu vydanému konšely
- ▶ dále platila zásada, že nejrůznější zařízení, která by případně překážela vlastníkovi sousedního pozemku, musela být vzdálena od hranic mezi nimi alespoň loket a půl
- ▶ dále pak existovala další omezení vztahující se např. ke stavbě plotů a související s možností sbírání ovoce přepadlého na sousední pozemek.
- ▶ K XIII.
- ▶ K XIV, II.
- ▶ K XIX.
- ▶ K XXXVIII. Záchod kdo by chtěl dáti dělati
- ▶ K XXXIII.
- ▶ K XXIII.

-
- ▶ spoluvlastnictví je založeno na ideálních dílech
 - ▶ každý ze spoluvlastníků přitom se svým dílem může nakládat zcela svobodně.
 - ▶ zánik spoluvlastnictví je v kodifikaci řešen výlučně v rozměru dědického práva, respektive vypořádání spoludědiců.
 - ▶ **Držba**
 - ▶ propojení s dědickým právem, ale navíc se výklady o držbě omezují na její specifický aspekt - na nabývání vlastnického práva pomocí vydržení a to vydržení pozůstalosti
 - ▶ nutné, aby věc byla způsobilá k vydržení, nelze vydržet věci, které mají sloužit všem, jako jsou královské silnice a další přístupové cesty

- ▶ **Věcná práva k věci cizí**
- ▶ **Emfyteuze-** dědičný nájem půdy
- ▶ **Služebnosti**
- ▶ „Služebnost slove právo, jímž by někomu anebo zase někdo nám zavázán jest, abychom něčím my jemu, aneb on zase nám z povinnosti posluhovati povinen byl.“ K 39, § 1.
- ▶ Kromě toho je zde vysvětlena i jejich podstata: "služebnost nic jiného není než právo, kteréž nám přísluší a záleží na věci cizí, aby ten, kterýž té věci pánem jest, od nás něčto snášeti a strpěti musil, aneb aby něčeho dělati nemohl." Základem služebností tedy je negativní povinnost vlastníka charakterizovaná jako povinnost něco strpět. Jako ku příkladu: Kdybych měl stezku k mé vinici přes pole Jakuba souseda mého, musí mi toho Jakuba příti a to ode mne sněsti, že já přes grunt jeho chodím.“
- ▶ K 41.

Závazky

- ▶ Rozvíjí se v závislosti na rozvoji obchodu, řemesla , směny
- ▶ Nejstarší je **smlouva trhová**
 - ▶ ručení za právní vady
 - ▶ základní princip „nikdo nemá lepší právo“ prodávající ručil, že je vlastníkem nemovitosti po dobu
 - ▶ zemské právo: 3 roky a 18 neděl
 - ▶ městské právo: 1 rok a 6 neděl
 - ▶ movité věci - ručení původně jen, že věc není kradená
 - ▶ výslovná odpovědnost u koně
 - ▶ městské právo zakazuje prodej nemovitosti po západu slunce
 - ▶ 1484 úroková míra na 10%, u Židů omezení neplatilo
 - ▶ darování, nájem

Smlouvy

Trhová
smlouva

Půjčka a
výpůjčka

Úschova

Nájem je
nájemní
smlouva

Příkazní
smlouva

Společenská
smlouva

Darování

Sliby

Závazky pod
ctí a vírou

Půjčka

- ▶ Půjčka - půjčení věci - je chápáno jako bezplatné odevzdání do užívání nějaké movité věci (jedná se o reálný kontrakt) na stanovenou dobu, přičemž doba trvání smlouvy mohla záviset také na délce trvání prací, kvůli kterým byla věc půjčena (vůz).
- ▶ Před uplynutím stanovené doby bylo možné požadovat věc zpět jen v tom případě, kdyby o předmět smlouvy nebylo dostatečně pečováno, nebo kdyby byl používán k jinému, než dohodnutému účelu.
- ▶ Pozoruhodná je konstrukce odpovědnosti vypůjčitele: *"Půjčené věci každý má a jest povinen jak své vlastní se vší pilností šetřiti a opatrovati"*.
- ▶ Vypůjčitel tedy odpovídal nejen pouze za úmyslné zničení nebo poškození předmětu půjčky, nebo za škodu způsobenou nedbalostí, včetně případů kdy škodu způsobila vlastní čeleď nebo jiné osoby, ale dokonce také tehdy, jestliže škoda vznikla v důsledku působení vyšší moci

(oheň, oboření nebo sesutí domu, vzniklé povodní nebo jinými podobnými příčinami „z božího dopuštění“) H 30.

H 33.

- ▶ Odpovědnosti za škodu vzniklou v důsledku vyšší moci byl **vypůjčitel zbaven pouze** tehdy, jestliže byly zároveň zničeny nebo poškozeny v důsledku takovéto události také jeho vlastní věci a vypůjčitel se nedopustil nedbalosti tak, že by k vyšší moci nedošlo. Stejná úprava platila také v případě, když byla půjčená věc ukradena.

Smlouva o úschově

- ▶ **Smlouva o úschově** neboli schovací smlouva
- ▶ Konstruována byla jako reálný kontrakt, který vznikal okamžikem předání jejího předmětu.
- ▶ Bylo možné dohodnout za opatrování cizí věci odměnu.
- ▶ Obsahem této smlouvy byla péče o svěřenou věc, která nesměla být užívána, přičemž na rozdíl od půjčky mohla být uschovaná věc požadována nazpět kdykoli.

H 36 - J 3 ; H 39.

-
- ▶ Odpovědnost uschovatele byla stejná jako u půjčky:

"má pilnost a zvláštní péči míti, aby věc k sobě přijatou beze vší škody zase navrátil."

- ▶ Uschovatel odpovídal nejen za škodu, kterou způsobil úmyslně, nebo která vznikla v důsledku jeho nedbalosti, ale stejně tak i za *vis maior*. V posledně uvedeném případě se odpovědnosti mohl zprostit pouze tehdy, jestliže byly zároveň zničeny nebo poškozeny i jeho vlastní věci.

H 38, § 2.

Nájemní smlouva

tento smluvní typ zahrnoval

„obyčejný“ nájem věci (movité i nemovité)

pracovní smlouvu a smlouvu o dílo: *"najímáme a jako přijímáme k sobě věc, práci, službu, dílo a jakéžkoli jiné posloužení za naši jistau mzdu, za peníze a záplatu budoucí".*

Společenská smlouva

Cílem uzavření takovéto smlouvy mezi dvěma nebo více subjekty bylo dosažení zisku. Povinností každého ze společníků bylo něco do společnosti vložit a právem podílet se na zisku podle výše hodnoty jednotlivých vkladů. Kromě toho byli povinni zachovat vzájemnou věrnost.

(J. 46 – 48).

Základním znakem společenské smlouvy je, že jsou společníci odpovědní za ztráty společnosti solidárně

Darovací smlouva

Práva
městská
Království
českého
Edice s komentářem

KAROLIMUS

Podle Koldína se jedná o případ, kdy jedna strana zapsala "z lásky statek", jedná se tedy o bezúplatný převod vlastnictví. Darování mohlo být také vázáno na splnění podmínky.

(D 2.)

Dědění

- ▶ Dědění - proces získávání dědictví
- ▶ intestátní posloupnost (ze zákona) x ze závěti (kšaft)
- ▶ podoba - písemná, ústní (svědectví důvěryhodných osob)
- ▶ nemohli kšaftovat ani svědčit osoby duševně choré, nedospělé (m.18 let, ž.15let)
- ▶ poddaní jen se souhlasem vrchnosti, hluší a němí jen pokud uměli psát
- ▶ intestátní posloupnost – descendentí – dítě, vnuk, pravuk - mají přednost před ascendenty vzestupná linie
- ▶ nepominutelní dědici
- ▶ další dispozice na případ smrti

Trestní právo

- ▶ Obecná část trestněprávních ustanovení
- ▶ Trestní řízení
- ▶ Trestní právo hmotné
- ▶ Pojetí trestu: „pokuta jest přísná pomsta, jíž k trestání přicházejí všelijací vejstupkové lidští“
- ▶ Obsahuje úpravu tortury
- ▶ XLVII. ČI. M I

Tripartitum nebo též Opus tripartitum

- ▶ Úplný název *Tripartitum opus iuris consuetudinarii inlycti Regni Hungariae partiumque adnexarium* „Trojdílné zpracování obyčejového práva slavného uherského království a připojených zemí“
- ▶ Uherská právní kniha kterou sepsal a vydal zemský sudí a uherský palatin Štefan Verböczi
- ▶ Vzniklo v roce 1500-1514 z pověření krále Vladislava Jagelonského.
- ▶ Jeho cílem bylo sepsání právního systému a odstranění stavu právní nejistoty, která postihovala zejména nižší vrstvy šlechty.

-
- ▶ Jeho autor rozebral, zapsal a uspořádal tehdejší platné uherské obyčejové právo soukromé i veřejné.
 - ▶ Uherský sněm schválil **Tripartitum** v roce 1514 jako návrh zákoníku. Vzhledem k tomu, že jeho text neobsahoval královskou pečeť, nenabýlo formálně platnost zákona.
 - ▶ **Tripartitum** začalo od roku 1514 používat jako právní kniha.
 - ▶ Uznávala ho soudní praxe, později také zákonná praxe a věda se odvolávaly na jeho ustanovení.

-
- ▶ Do rozpadu Rak.-Uherska mělo Tripartitum 46 vydání. První vyšlo ve Vídni v roce 1517, na Slovensku v Bardějově v roce 1632.
 - ▶ Slovenský překlad části Tripartita ve formě slovenských marginálních poznámek.
 - ▶ Poznámky zahrnuty také do latinského rukopisu kodexu z poloviny 16. století, který je uložen v Maďarské zemské knihovně v Budapešti.
 - ▶ Je to jazyková památka slovenštiny a doklad o používání sbírky v slovenském prostředí.
 - ▶ Tripartitum na Slovensku s určitými změnami vyvolanými společensko-politickými poměry platilo až do roku 1950.

Štefan Verbóci

- ▶ **Štefan Verbóci** nebo **Štefan Verbóci** nebo **Štefan z V (e) rbovca**
- ▶ latinsky *Stephanus de Werbőcz / Werboecius*; (1458-1541)
- ▶ vysoký uherský státní úředník, zemským soudcem ,palatínem 1525-6
- ▶ studoval práva na univerzitě v Krakově
- ▶ palatínem (*comes palatinus*) byl jmenován v r. 1525 jako představitel střední šlechty
- ▶ podílel se na potlačení hornického povstání v Banské Bystrici
- ▶ po spiknutí vysoké šlechty vůči jeho osobě byl v následujícím roce zbaven funkce a jeho majetky byly zkonfiskovány
- ▶ po bitvě u Moháčev srpnu 1526 podporoval protureckou orientaci Jana Zapolského, který ho za zásluhy jmenoval kancléřem
- ▶ v roce 1541 po obsazení Budína Turky mu sultán Sulejmán I. udělil úřad hlavního soudce